

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Francisci Tvrriani Societatis Iesv, Aduersùs Magdeburgenses Centuriatores pro Canonibus Apostolorum, & Epistolis Decretalibus Pontificum Apostolicorum, Libri Quinq[ue]

Torres, Francisco de

Coloniae, 1573

VD16 T 1629

Cap. XXII. Testimonium veterum Pontificum Apostolicoru[m], sententias canonum apostolorum frequenter citantiu[m], & quibus in locis Anacleti, Alexandri, Eleutherij, Sixti, Marcelli, Eusebij, Iulij, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-29685

opus est: & ad sciendum, quo modo peccatores pœnitentiam agere debeant, & quomodo curari. Quod quidem Dominus sanctos docuit Apostolos, quod canones Aphorismorum, ut periti medici, sicut à principe & authore medicinae spiritualis didicerant, ecclesiae Catholicae ad vtilitatem omnium tradiderunt. Vnde S. Irenaeus lib. 3. cap. 5. Quod autem, inquit, Dominus venit medicus eorum, qui se male habent, ipse testificatur, inquit: Non est opus sanis medicus, sed male habentibus. Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. Deinde subiugit, quomodo ergo, qui male habent, confirmabuntur? & quomodo peccatores pœnitentiam agent, vtrum perseverantes in eisdem ipsis? an è contrario magnam commutationem & transgressionem prioris conuersationis accipientes, per quam aegritudinem non modicam, & multa peccata sibi ipsis importauerunt? Ignorantia autem horum omnium, per agnitionem vacuatur: agnitionem verò faciebat Dominus discipulis suis. Haec tunc Irenaeus. Dominus ergo, ut verus medicus, docuit discipulos, quo modo & qua methodo, & quibus canonicis atque aphorismis, sic enim vocant Graeci excommunicationes, varias aegritudines peccatorum in ecclesia per potestatem ligandi & soluendi curare deberent.

Testimonia veterum Pontificum Apostolicorum, sententias canonum Apostolorum frequenter citantium, & quibus in locis, Anaclei, Alexandri, Eleutherij, Sixti, Marcelli, Eusebij, Iulij, collatis sententijs citatis cum ipsis canonibus.
Cap. 22.

Iam fortassè tot ac tanti testes canonum Apostolorum, non pontifices, fidem pontificibus apud Magdeburg. adstruent: desinentque vocare eos domesticos testes. Quod si adhuc in sententia sua peruersa pertinaciter permanere voluerint, nihilominus tamen, ut ex omni parte sint inexcusabiles, quae nos in epistolis veterum pontificum de regulis ecclesiasticis ex Apostolica traditione profectis obseruauimus, libenter hic notabimus. Ergo S. Anacletus in epistola 1. aduersus accusatores Episcoporum, quos sacerdotes Domini vocauit, & beati Apostolij (inquit, sic enim est, ut iterum admoneam, in exemplari vetustissimo Bibliothecae Vaticanae, & altero item perantiquo Bibliothecae Florentinae S. Marci.) ac praedecessor noster Clemens vir Apostolicus, & spiritu Dei plenus, vna cum reliquis sanctis collegijs suis statuit, dicens: Accusandi & testificandi licentia denegetur illis, qui Christianae religionis & nominis dignitatem, & suae legis, vel sui propositi normam aut regulariter prohibita neglexerint: transgressores enim spontè legis suae, ei-Sententia Canonis Apost. usque violatores, apostatae nominantur. Haec Anacletus, quibus verbis sententiam Canonis Apostolorum 75. citauit, quae est, statuisse Apostolos, ut non admittatur testimonium haeretici contra Episcopum. Anacletus verò non verba canonis, sed sententiam citauit: nec enim necessè est, cum ait, dicens, ut verba recitet, sed potius sententiam. Interpretatus itaque est S. Anacletus, *S. Anacleto, & S. Alexandro.*

Quo Anacle-
tus verbū ha-
retici, quod
est in canone
Apost. inter-
pretatus sit.

Qui sint &
dicantur apo-
stata.

I. Tim. 5.
Sententia ca-
nonis Apost.
31. ab Alexā-
dro & Ana-
cleta citata.

Excommuni-
catio, exilium
finitimum
dicta.

vocari in canone hæreticum omnē apostatam sponte sua, id est, sua electio-
ne & proposito, (hoc enim significat hæresis) à fide vel à religione, quam vo-
cat sui propositi normam, vel à pietate vitæ Christianæ. Coniunxit autem
cum Apostolis Clementē & collegas eius, dicens: Beati Apostoli, & Clemēs
cum collegis suis, statuerunt: quia traditionē hanc Apostolorum, cum reli-
quis eorū traditionibus cononicis, Clemens scripsit, & cū suis collegis Epi-
scopis promulgavit, ac confirmavit. Eiusdem quoq; canonis sententiā citat
Alexander pontifex & martyr in epist. 1. cū loquens de eisdem, de quibus
S. Anacletus: De quibus, inquit, à temporibus Apostolorū, & infra, ista te-
nemus atq; decreta habemus. Eorum accusandi Episcopos, aut testificādi in
se scimus. Quo in loco quos Anacletus, interpretās verbum hæretici, quod
est in canone, dixerat apostatas à fide, vel à norma sui propositi, id est, à reli-
gione, vel sponte legis suæ transgressores, dixit Alexander vno verbo, mor-
tuos actibus diuinis, sed non humanis: similiter atque illud Pauli de vidua
carnali dictum: Nam quæ in delicijs est, viuens mortua est. Citauit etiam in
eodem loco idem Alexander canonem Apostolorum 31. qui sancitus est in
eum, qui contempto Episcopo catholico, seorsum congregat, & alterū al-
tare erigit: quem iubet, si presbyter est, deponi, tanquam tyrannum, & affe-
ctantem præesse, simul cum clericis, qui se ad eum adiungunt: & laicos excō-
municari. Nihil enim aliud est hoc, quam persequi Episcopū, & velle eum
amouere iniuste contra Apostolicam authoritatem, sicut ait Alexander in
hoc loco epistolæ: Quod qui faciunt, (inquit) perpetua notantur infamia, &
exilio digni iudicantur finitimo: quia enim solebant, qui in exilium mitte-
bantur, in longinquum deportari, excommunicari, quod est quoddā exu-
lare ab ecclesia & ciuitate Dei, scitè exilium finitimum vocauit. Non enim
extra ciuitatem, in qua habitat, eijcitur, qui excommunicatur, sed extra ec-
clesiam. Quia verò Apostoli statuerunt, vt qui sic Episcopos persequuntur,
excommunicentur, subiungit: De quibus à temporibus Apostolorū, & in-
fra, ista tenemus atq; decreta habemus. Non enim ista decreta dixit solūm
propter decretum, quod statim sequitur ex traditione etiam Apostolorū,
vt non sit testis contra Episcopum, qui sponte sua est transgressor legis, qui
apostata vocatur, de quo iam dictum est: sed etiam propter decretum, quod
prius dixit de infamia & exilio finitimo, id est, excommunicatione iniqui
persecutoris Episcoporum. Declarat adhuc magis, quod dico, paulopost
idem Alexander in eadem epist. confirmans enim hoc ipsum decretū, id est,
sententiam canonis Apostolorum 31. ait: Sicut à beatis Apostolis, & à reli-
quis sanctis patribus, & successoribus eorum accepimus, statuētes decerni-
mus, omnes qui sanctos patres persequuntur, aut amouere, vel dilacerare
manifestè nituntur, infames esse, & alienos à liminibus ecclesiæ vsq; ad satisf-
actionem fieri. Quod prius, de eisdem loquēs dixerat, iudicare eos dignos
exilio finitimo: dicit nunc, decerni alienos fieri à liminibus ecclesiæ vsq; ad satisf-

fatisfactionem. In quo satis significauit, si clerici propter hoc crimen deponantur, sicut canon præcipit, & depositi non satisfecerint, excommunicandos insuper esse. Satis itaque visum est pontifici, sententiam canonis Apostolici citanti, de supplicio maiore canonis meminisse, id est, de excommunicatione, quæ Græcè dicitur ἀφορισμός, quod verbum propriè significat separationem à certis terminis. Rursus idem S. Anacletus in epist. 2. citat sententiam eiusdem canonis 31. quam Alexander citauit. Hæc (inquit) & alia considerantes Apostoli statuerunt, nè facillè commouerentur, aut lacerarentur, vel accusarentur columnæ sanctæ Dei ecclesiæ, quæ Apostoli & successores eorum non immeritò dicuntur. Sed si quis aduersus eos, vel ecclesias eorum commotus fuerit, aut causas habuerit, prius ad eos recurrat charitatis studio: vt familiari colloquio ea sanent, quæ sananda sunt: & charitatiuè emendent, quæ iustè emendanda cognouerint. Deindè subiungit: si autem aliqui eos, priusquam hoc egerint, lacerare, accusare, aut infestare præsumperint, excommunicentur: & minimè absoluantur, antequam per satisfactionem condignam egerint pœnitentiam. Hactenus S. Anacletus. Videamus nunc, quemadmodum hæc sententia in canone Apostolorum contineatur: Si quis presbyter (inquit) contempto suo Episcopo, seorsum cōgreget, & alterum altare erigat, cum nihil habuerit, de quo in causa pietatis & iustitiæ Episcopum condemnnet, deponatur tanquam affectator principatus: est enim tyrannus. Similiter & reliqui clerici, qui ei adhærent: Laici verò excommunicentur. Hæc autem fiant post vnam, & secundam, ac tertiam Episcopi admonitionem. Hactenus canon. Interpretatus itaque est Anacletus, si sententiam canonis Apostolorum, quam citat, cum hoc canone conferamus, tunc contemni Episcopum ab eo, qui aliquid aduersus eundem Episcopum se habere dicit, & putat, cum non prius eum conuenit charitatis studio, vt charitatiuè emendet, quæ iustè emendanda esse cognouit: quod quidem nisi prius faciat, non potest dici, quod habeat aliquid, de quo Episcopum in causa pietatis & iustitiæ condemnnet. Quod verò non admoneri prius Episcopum, & seorsum corrigi studio charitatis, contemni sit, sicut S. Anacletus interpretatus est, ex Evangelio Matthæi intelligere licet. Videte enim, inquit Dominus, nè contemnatis vnum ex his pusillis: dico enim vobis, quia angeli eorum semper vident faciem patris mei, qui in cælis est. Vt autem intelligeremus, loqui eum de peccatoribus, qui in Christum alioqui credunt, qui tunc contemnuntur, cum eorum correctio negligitur, subiungit: Venit enim filius hominis saluare quod perierat. Et adiungit parabolam de eo, qui relictis nonagintanouem ouibus in montibus, vadit quærere eam, quæ errauit. Et, si contigerit (inquit) vt inueniat eam, amen dico vobis, quia gaudet super eam magis, quàm super nonagintanouem, quæ non errauerunt. Sic non est voluntas ante patrem vestrum, vt pereat vnus de pusillis istis. Deindè, vt doceret nos, quomodo isti, qui errârunt, essent, instâr illius ouis amissæ, quæ

*Demonstratio,
quo modo sen-
tentiæ canonis
31. Apostol. ab
Anacleto &
Alex. citata,
in canone ipso
& Apost. contineatur.*

Matth. 18.

rendi, nè tanquàm pusilli & parvæ æstimationis, quia peccârunt, contēnerentur: subiungit continuò, Si autem peccauerit in te frater tuus, vade, & corripere eum inter te & ipsum solum. Hoc ergò est studiū charitatis, quod S. Anacletus dicit: & hoc non præstare erga fratrem, qui in nos peccavit, contemnere eum est, sicut est in canone ad imitationem euangelij. Illud autem est hic aduertendum, nè quis erret, malè hunc canonem Apostolorū interpretando, ex eo quod canon ait, Si quis presbyter, contempto suo Episcopo, seorsum congreget, & alterum altare erigat, cum nihil habuerit, de quo in causa pietatis & iustitiæ eum condemnet: non continuò sequitur, vt, si habuerit, de quo Episcopum condemnet in causa pietatis & iustitiæ, liceat presbytero seorsum congregare: absit. nè enim sic intelligi possit hic canon, alijs canonibus Apostolorum cautum est. Non enim licet presbyteris aut diaconis, sicut est in canone 39. quicquam præter sententiam Episcopi agere in Ecclesia: siquidem Episcopo est populus commissus, qui rationem animarum redditurus est Domino. Igitur quandiu est Episcopus, non potest presbyter eius seorsum congregare. Et si iuste accusatur iuxta canonem Apostolorum 74. vocandus est ab Episcopis, vt defendat causam suam. Quòd si dignus est Episcopus, vt moueatur, non nisi auctoritate pontificis moueri potest iuxta canonem 34. qui iubet, vt Episcopi singularū gentium agnoscant suum primum: ergò debent in primis agnoscere eum, qui secundum Euangelinm est primus omnium, sicut sancti Apostoli Petrum agnoscebant primum. Quam formam successoribus suis, & reliquis omnibus Episcopis, sicut idē Anacletus ait, reliquerunt. Vt igitur beato

Can. 1. Apost. citatus ab Anacletis, & explicatus.

Petro primum data est potestas ligandi & soluendi, & per eum alijs, sic non, nisi per eum, potest Episcopus ea priuari. Præterea paulopost idem Anacletus primum canonem Apostolorum de ordinatione Episcoporum citat & interpretatur, cum ait: Porro quòd Episcopus non ab vno, sed à cunctis, consensu aut præsentia cōprouincialium, est ordinandus, & nullatenus minus quàm à tribus, cæteris cōsentientibus: idcirco, instituente Domino, fieri iubetur, nè aliquid contra fidē ecclesiæ vnus tyrānica auctoritas moliretur, & regula vel fides confunderetur credentium. Domini institutum vocauit canonem Apostolorum: in quo cum iubetur, vt à duobus vel tribus ordinetur Episcopus, & hic non minus quàm à tribus, nè discrepantia esse videatur: intelligendum est in canone, ordinandum esse à duobus auctoritate Metropolitanis. hi enim sunt tres, prorsus necessarij, de quibus dicit Anacletus cum canone consentiens, non minus quàm à tribus. Rursus idem Anacletus epist. 1. Qui autem, inquit, pecuniam vel res Ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit. Priuilegia enim ecclesiarum, vt sacerdotum,

Sententia canonis Apost. 72. & 73 citata ab eodē Anacletis.

sancti Apostoli iussu saluatoris, intemerata & inuiolata æternis decreuerunt manere temporibus. Cum dicit, decreuerunt, profectò canonem aliquem decretum enim Ecclesiasticum, vocamus canonem. Hic igitur citauit Anacletus sententiam duorum canonum Apostolorum 72. & 73. quorum

quorum prior, Si quis (inquit) clericus aut laicus ab ecclesia auferat ceram aut oleum, excommunicetur: & ad id, quod abstulit, quintam amplius partem addat. Quis verò dubitet cum ratione, quin per ceram & oleum, pecuniam & res alias Ecclesie intelligi sancti Apostoli voluerint? Ceram autem & oleum nominarunt, quod in illa rerum Ecclesie à principio tenuitate hæ essent præcipuæ res, quæ in templo seruabantur: vt quarum erat in templo assiduus vsus. Eo autem, quod canon addidit, Et quintam partem adijciat: admonuit, esse illa Deo sanctificata. Sumptum est enim hoc ex *Leuit. 5.* Leuitico, vbi sic scriptum est: Si peccauerit in ijs, quæ sunt sanctificata Domino, ipsum, quod intulit damni, restituet: & quintam partem ponet supra: non quidem quod quinta pars veteri ritu & more sit nunc addenda: non enim hoc significat: sed restituendum esse quod ablatum est, & amplius, si fieri potest. Alter canon est, qui proximè sequitur, id est 73. Vas aureum aut argenteum sanctificatum, aut velum, nemo ad proprium vsum sibi vendicat: nefas enim est. & qui in eo palam deprehensus fuerit, excommunicetur. Vas aut velum sanctificatum vocat, quod est ad vsum & ministerium Ecclesie deputatum. Hæc ergo sunt priuilegia Ecclesiarum, quæ hîc dicit S. Anacletus, scilicet vt res earum, vt vasa & vela, quæ ad vsum & ministerium ecclesiarum destinata sunt, habeantur & sint Domino sanctificata. Ex quo fiat, vt sacrilegium sit excommunicatione dignum, iuxta sententiam Apostolorum, eas res tollere: & vsum vasorum & velorum * eius sibi vendicare. Sic enim interpretanda esse priuilegia ista ecclesiarum, quæ sanctus Anacletus dicit, ratio ipsa & consequentia dictorum conuincit. Cur enim postquam dixit, res ecclesie tollere sacrilegium esse: subiungit statim, Priuilegia enim ecclesiarum & sacerdotum, sancti Apostoli, iussu saluatoris, inuiolata esse decreuerunt, nisi quia hoc voluit Dominus, vt sicut ecclesie sunt Dei, ita res earum sint Dei? Vnde Apostoli iussu eius, edito canone decreuerunt, sanctificatas esse Domino: & excommunicandos, qui eas tollent: aut vsum vasorum, vel velorum ecclesie sibi vendicarent. Cùm ergo clarè dicat S. Anacletus, voluisse Apostolos, hæc esse ecclesiarum priuilegia, scilicet, vt res earum essent Domino sanctificatæ, & hanc sententiam in canonibus Apostolorum reperiamus: satis contentiosus fuerit, qui negauerit, citasse hîc Anacletum hos, quos dixi, canones, quia eos totidem verbis non legat. Item Iulius pontifex canonem Apostolorum de rebus ecclesie ablati, citat in epist. 2. postquàm enim dixit, Cum suis rebus autoritate huius sancte sedis proprias reddidimus ecclesias: subiungit paulopost, Est enim in antiquis decretum statutis, vt aliena qui inuadit, nõ exeat impunitus, sed cum multiplicatione restituat. De rebus ecclesie loquebatur, interpretatusque est, canonem Apostolorum, qui iubet, ceram & oleum ecclesie ablata, restituere, & insuper addere quintam partem. Etenim, quia hoc de quinta parte insuper adijcienda sumptum erat ex Leuitico, interpretatus est Iulius, nihil aliud per hoc significari in canone Apostolorum, quem ille anti-

* f. ecclesia.

Sententia canonis Apost. 72. citata à Iulio pont.

Leuit. 5.

quum

*Can. Apost.
8. explicatus
ab Igmario
& Rhemensi.*

*Quomodo in-
telligendum
sit, peracta
consecratio-
ne, omnes cō-
municent.
Psal. 2.*

*Sententia ca-
nonis Apost.
74. citata ab
Alexandro.*

quum statutum vocat, quàm restituendū esse id, quod ablatum est, & ampli-
us. Hoc enim significat, Cum multiplicatione. Rursus idem Anacletus
canonem Apostolorum 8. citat in epist. 1. loquens enim de diaconis, subdia-
conis, & alijs ministris, quos iubet, vt secum habeat Episcopus in solennio-
ribus diebus, cū sacrificat, subiungit: Peracta autem consecratione,
omnes communicēt, qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus: sic enim
Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesia. Itaque de ministris
Ecclesiæ loquitur hīc Anacletus, vt Igmarius quoquē Rhemenfis Archiepi-
scopus obseruauit & intellexit. sic enim ait: Sanctus Anacletus Papa & mar-
tyr, 8. capitulum eorundem Apostolorum statuisse testatur, vt ministri al-
taris, facta oblatione, communicent. Hactenus Igmarius. Canon verò
Apostolorum hīc citatus à S. Anacleto, sic ait: Si quis Episcopus aut pre-
sbyter, aut ex numero ministrantium, facta oblatione non communicauerit,
causam dicat, vt si probabilis sit, ignoscatur: sin verò non dicat, excom-
municetur, vt qui noceat populo, & suspicionem moueat in eum, qui ob-
tulit. Satis etiam cum hac extrema parte canonis conuenit, quod idem S.
Anacletus subiungit, quod magis adhuc declarat, locutum esse eum hīc de
ministris Ecclesiæ, & de canone Apostolorum. Seruite (inquit propheta
Dauid) in timore, & exultate ei cum tremore: adorate purè, nè fortè irasca-
tur, & pereatis de via. Ille enim non perit de via, qui rectè graditur, & præ-
cepta custodit Maiorum. Doceri ergò omnes oportet, qui Domini sacer-
dotio funguntur, vt cæteros instruant, & sibi proficiant. Itaque non de lai-
cis, sed vt dixi, de ministris altaris, qui sacrificanti adstant, accipiendum est,
quod S. Anacletus ait: Peracta autem consecratione omnes communicent,
qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus. Sic enim Canonem Apostolo-
rum, quem citauit, interpretatus est. Præterea Alexander cauens Episco-
pis aduersus eos, qui iniuste eos vexant & persequuntur, sic ait in epist. 1.
Similiter si huiusmodi personis quædam scripture quoquo modo per me-
tum, aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint: vel, vt se liberare possent,
quocunque ab eis conscriptæ vel roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis
præiudicium aut nocumentum prouenire censemus: nec vllam eis infami-
am, vel calumniam, aut à suis sequestrationem bonis, vnquam auctore
Deo, & sanctis Apostolis, eorumq; successoribus, sustinere permittimus.
Confessio verò in talibus, non compulsæ, sed spontanea fieri debet. Cū
hoc pontifex sancire se dicat auctoribus sanctis Apostolis, & eorum suc-
cessoribus, necepsè est in sententijs canonicis, quas nobis S. Apostoli relique-
runt, aliquam indicare, ex qua hæc Alexandri sententia primū manarit
& ortum duxerit, quæ postea ab alijs Apostolorum successoribus magis
explicata & aucta fuerit. Est igitur canon Apostolorum 74. ex quo variæ
regulæ ecclesiasticæ, à successoribus Apostolorum, & sanctis pontificibus
ductæ sunt, qui iubet, vt Episcopus de aliquo crimine à fide dignis accusa-
tus, necessario vocetur ab Episcopis: et si venerit (inquit) & confessus fue-
rit,

rit, ipso conuicto pœna decernatur. Cùm ait, si confessus fuerit, ipso conuicto: satis declarat canon, confessionem per metum, fraudem, aut per vim, non esse confessionem, si desit ἔλεγχος, id est, probatio conuincens. Qui verò sponte sua, id est, sine metu, fraude, aut violentia confitetur, hic à seipso conuincitur. Confessio enim, scilicet conuincens reum, non compulsâ, sed spontanea fieri debet, vt ait S. Alexander, qui hunc planè canonè Apostolorum & secutus, & interpretatus est. Itaq; quod additum est in canone, ἔλεγχος τῷ αὐτῷ, id est, ipso conuicto pœna decernatur, satis declarat, ad decernendum vlli ἐπιτίμιον, id est, pœnam canonicam infamiæ, aut alterius generis, non debere valere metum, aut fraudem, aut vim, si desit probatio criminis. Dicam ergò rursus, quod paulò antè, cùm hic citet Apostolos auctores pontifex Alexander, & secundùm eorum sententiam & auctoritatem dicat se hoc decretum de chirographis ab Episcopis per vim extortis facere, & nos canonem habeamus inter apostolicos, quo vis & sententia huius decreti continetur, satis contentiosus fuerit, qui neget, ad hunc canonem retulisse Alexandrum, quod dixit, censere se sic, authore Deo & sanctis Apostolis. Addidit autem, & successoribus eorum: vt admoneret nos, quæ Apostoli sancti ecclesiæ tradiderunt, successores eorum accepisse & confirmasse: & quæ per successionem acceperant, eos item ecclesiæ tradidisse. Vndè beatus Clemens in extrema ferè parte libri 7. enumeratis Episcopis, quos S. Apostoli, dum viuerent, tanquàm successores ordinârunt, subiungit in persona Apostolorum: Hi sunt, quos parœcijs præfecimus: quorum doctrinæ semper memores, seruare nostros sermones, & Dominus sit vobiscum in infinita secula. Et beatus Irenæus loquens lib. 3. cap. 4. de traditione Apostolorum, & Clemètem secutus, Habemus (inquit) annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesijs, & successores eorum vsque ad nos. Rursus idem Alexander citat in epist. 2. canonem Apostolorum 9. cùm ait: Est enim statutum olim, vt qui statum conturbat ecclesiæ, ab eius liminibus arceatur: neque cum fidelibus communicet, qui eorum bona auertit. Loquitur Alexander in eos, qui ministerium sacerdotis impediunt, quominus legatione sua, qua ad DEVM pro populo fungitur, prodesse multis possit. Canon autem Apostolorum excommunicat omnes fideles ingredientiés in ecclesiam, & audientes scripturas, sed postea recedentes, nec assistentes orationi, neque communioni: hos, inquam, excommunicat tanquàm perturbatione ordinis facientes. Hi enim perturbatione ista ordinis, suspicionem iniiciunt contra vtilitatem publicæ orationis, quæ ab ecclesia fit, & contra communionem sacram, quæ ibi celebratur, & nocent populo. Hi denique sunt, qui, vt ait S. Alexander, causam Dei impediunt, & statum cõturbant ecclesiæ. Rursus, in prima epist. citat idem Alexander aliam sententiam Apostolorum canonis 31. Quod autem (inquit) ad alios iudices prius non debeant, quàm ad se (sic enim est in vetusto exemplari Vaticano) sacerdotes, vel actores, id est, Episcopi accusari, ita

Sententia canonis Apost. 9. ab eodem Alexandro citati.

Locus epistolæ 2. Alexandri, emendatus ex vetusto exemplari Vaticano.

ri, ita à tempore Apostolorum & infra, obseruatum & definitum inuenimus: Si quis erga Episcopum vel actores ecclesie quamlibet querelam vel actionem iuste se habere crediderit, ipse redemptoris sui, cuius actio nostra est institutio, viarum non immemor, sed sectator egregius, & c. non prius primates aut alios iudices adeat, quam ipsos, à quibus se læsum existimat, conueniat familiariter, non semel, sed sæpissimè, vt ab eis aut suam iustitiam accipiat, aut iustam excusationem. Si autem secus egerit, ab ipsis & ab alijs communionem priuetur, tanquam Apostolorum, patrumq; aliorum contemptor. Eandem sententiam citauit Anacletus, vt paulo ante notatum est. Illud autem obiter admonendum est, nè quis corruptum esse putet hunc epistolæ locum, & legendum, Auctores aut rectores ecclesie, cum potius legendum sit actores ecclesie, quia sic olim vocabant, quos nunc

Cur Episcopi dicantur actores. dicimus dispensatores ecclesie, qui sunt Episcopi. *δικονόμους* enim Græcè, vt nunc interpretari solemus dispensatores, sic olim interpretati sunt actores. testis est interpretatio Latina antiquissima epistolæ ad Galatas, in qua

Gal. 4. Luc. 12.

verbum œconomī Græcum, sic translatum est, cum ait: Quanto tempore heres paruulus est, sub tutoribus, & actoribus est. Et in vetustissima interpretatione Irenæi lib. 4. c. 44. in fine: Quis igitur (inquit) erit fidelis actor, bonus & prudens? Græcè est *δικονόμος*. Episcopi ergo dicebantur actores

Can. Apost. 34. citatus ab Eleutherio.

Ecclesie, id est, dispensatores, & sic etiam vocantur in epistola 3. Anacleti. Deinde Eleutherius pontifex: De accusationibus ergo (inquit) clericorum, super quibus consulti sumus, quia omnes eorum accusationes difficile est, ad sedem Apostolicam deferre, finitiua Episcoporum tantum iudicia huc deferantur, vt huius sanctæ sedis auctoritate finiantur, sicut ab Apostolis eorumq; successoribus multorum consensu Episcoporum iam definitum est. Sanè quidem definitum esse hoc 44. Canone Apostolorum, & ad eius canonis sententiam, hæc Eleutherij pertinere, testis est epistola Anacleti

Can. Apost. 34. citatus & explanatus ab Anacleto.

3. in qua canonem illum 34. eisdem verbis citat, & interpretatur. sic enim ait: Indè nanque & beati Apostoli inter se statuerunt, vt Episcopi singulorum scirent gentium, quis inter eos primus esset, quatenus ad eum potior eorum sollicitudo pertineret, indè (inquit) statuerunt. vnde? nempe ex eo quod sequitur: Nam & inter beatos Apostolos quædam fuit discretio: & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino est concessum, & ipsi inter se id ipsum voluerunt, vt reliquis omnibus præset Apostolis, qui & eandem formam suis successoribus, & reliquis Episcopis tenendam tradiderunt. Hactenus Anacletus. Si igitur hunc canonem tradiderunt S. Apostoli, in quo eandem formam, quam ipsi tenebant, iubent tenere successoribus suis, id est, Metropolitanis, & reliquis Episcopis, qui sunt quoque

Quomodo distinguantur successores Apost. ab Episcopis.

successores, licet minores. distinxit enim hic S. Anacletus, vt iterum & sæpius dicam, successores Apostolorum, scilicet maiores ab Episcopis, quod, nemo est, qui non videat: sicut S. Dionysius Areop. in Epist. ad Demophilum eodem modo distinxit. Ergo sicut Episcopi cuiusq; gentis debet agnoscere

scere primū gentis suæ, siue prouinciæ Episcopum, sic secundū formam Apostolorum, ipsi primi singularum gentium successores Apostolorū, debent agnoscere vnum primū successorem beati Petri, sicut Apostoli agnoscebant vnum primum Petrum: nisi enim ita fieri deberet, non iam secundū formam, quam ipsi sancti Apostoli inter se tenebant à Christo institutam, hunc canonem tradidissent. Iubet ergo canon Apostolorum, vt singularum gentium Episcopi agnoscant suum primum, secundū formam, quam Apostoli inter se tenebant. Iubet item simul in eodem canone, vt sine illius primi sententia, nihil maiorum causarum Episcopi conficiant. sic enim sancti patres interpretati sunt verbum $\pi\epsilon\tau\rho\varsigma$, quod est in hoc canone, vt si dicamus exuperans, ex genere autem causarum maiorum ac difficiliorum siue exuperantium, sunt iudicia & causæ ac damnationes Episcoporum, qui sunt columnæ ecclesiæ. Quod si causas Episcoporum Episcopi comprouinciales sine suo primo cognoscere non possunt, ergo nec ipsi primi successores Apostolorum, poterunt easdem causas maiores definire sine suo item primo, id est, sine eo, qui eis præest, qui est beati Petri successor: siquidem hanc formam S. Apostoli tenebant, vt omnia maiora ad Petrum, tanquam ad caput referrent, cui data est, Deo authore, prima potestas ligandi atq; soluendi, & per eum ad alios Episcopos translata. Et paulopost idem Anacletus magis adhuc, quod dicimus, declarans, si quæ verò (inquit) causæ difficiliores ortæ fuerint, ad huius sanctæ Sedis apicem, quasi ad caput referte, vt Apostolico terminentur iudicio, quia sic Dominum velle, & ita constitutum esse, antè dictis testimonijs declaratur. Antè dicta autem testimonia sunt, vnum quidem illud, quod Petro dictum est: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & quodcumq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, &c. cui à Domino concessum est, vt reliquis omnibus præesset Apostolis. Alterū verò testimoniū antè dictum, est canon, quem Apostoli statuerunt secundū formā, quam ipsi inter se habebant, vt singularum gentium Episcopi suum primum scirent. Ergo, S. Anacleto interprete, ex sententia canonis Apostolorum 34. elicitur, definitionem causarum Episcoporum, ad pontificem Romanum referendam esse. Hanc S. Anacleti interpretationem secutus est Iulius pontifex in epist. ad Orientales. Sic enim ait de Ecclesia Romana: Ipsa nanque omnibus maior & prælata est ecclesia, quæ non solummodò canonum & sanctorum patrum decretis, sed Domini saluatoris nostri voce singularem obtinuit principatum: Tu es (inquit) Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & reliqua. Porro dudum à sanctis Apostolis, successoribusq; eorum, in præfatis antiquis decretum fuerat statutis, quæ hactenus sancta & vniuersalis Apostolica tenet ecclesia, non oportere præter sententiam Romani pontificis concilia celebrari: neq; Episcopum damnari, quoniam sanctam Romanam ecclesiam primatem omniū ecclesiarum esse voluerunt. Et paulopost de his antiquis decretis, quoniam & prius

O 2 (inquit)

Quomodo ex
canone Apost.
34. eliciatur,
causas maiora
res ad Rom.
pont. referen-
das esse.

Quomodo ex
canone Apost.
34. eliciatur,
definitionem
maiorum causarū
ad pont.
Rom. referen-
dam esse.

Quomodo Iu-
lius I. inter-
pretationem
Anacleti in
can. Apostol.
34. secutus sit.

Can. Apost.
34. à Iulio cis-
tatis & ex-
planatus.

(inquit) à tempore scilicet Apostolorum, hæc huic sanctæ Sedi concessa sunt, quæ sunt postea in Synodo Nicena roborata. Et rursus paulopost: Quoniam necesse est (inquit) hæc in posterum sollicitius prospici, & diligentius præcaueri, quatenus ea, quæ sunt ab Apostolis, eorumque successoribus statuta, nulla desidia negligentur. Ac tandem canonem ipsum Apostolorum citat Iulius, ex cuius sententia, secundum interpretationem Anacleti, quam diximus, & quam sequitur Iulius, hæc eliciuntur. Subiungit enim: Quoniã & inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris, fuit quedam discretio potestatis. Et cum omnium par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris præmineret. Et subiungit: De qua forma Episcoporum quædam orta est distinctio: & magna ordinatione prouisum est, nè omnes sibi omnia vendicarent: sed essent in singulis prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia. Hic est canon Apostolorum 34. qui iubet, vt singularum gentium Episcopi suum primum sciant. Et rursus quidam in maioribus vrbibus constituti, sollicitudinem susciperent amplio- rem, per quos ad beati Petri Sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret. Hactenus Iulius. Quòd si de forma Apostolorum est orta hæc distinctio, hoc canone 34. Deo authore, sancita, & forma Apostolorum ea erat à Domino instituta, vt omnibus Apostolis Petrus præfesset, ergò & successoribus Apostolorum debet successor beati Petri principis Apostolorum præesse. Quare debent successores Apostolorum omnes maiores causas ad eum tanquam ad caput referre. Et subiungit idem Iulius, repetens sententiam canonis de forma distinctionis Episcoporum, secundum formam Apostolorum: Qui ergò scit, se quibusdam præpositum, non moleste ferat aliquè sibi esse prælatum: sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat. En instituta Apostolorum, & Apostolicorum virorum, canonesque habetis. His fruimini, his circundamini: his armamini: vt his freti, circundati, delectati, armati contra inimicorum iacula persistere valeatis. Hæc Iulius. In hoc ergò canone, qui iudicia Episcoporum definitiua, & omnes causas maiores ad successorem beati Petri referri iubet, ius appellationum ad eum, à Domino institutum, & à S. Apostolis susceptum, & Ecclesiæ traditum, continetur. Hæc sunt priuilegia de causis maioribus ad Sedem Romanam referendis, quæ S. Zephyrinus in epist. 1. dixit inserta esse in constitutis Apostolorum. Interpretans enim, quæ constituta diceret, subiungit statim: Septuaginta enim sententias Apostoli præfixerunt. Ex his ergò sententijs est 34. cano Apostolorum, in quo insertum est hoc priuilegium, vt satis superque iam explicatum est. Ad eandem sententiam canonis huius respexerunt reliqui pontifices, qui de huiusmodi priuilegio Ecclesiæ Romanæ loquentes, Apostolorum constituta & canones citant, vt Sixtus primus epist. 2. Marcellus epist. 1. Eusebius epist. 1. Sixtus 2. epist. 1.

Quomodo ex Canonibus Apostolorum manarint postea accessiones legum